

ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η έκθεση σε φυσικούς κινδύνους στο χώρο εργασίας, η εντατικοποίηση της εργασίας και οι ευέλικτες πρακτικές απασχόλησης εξακολουθούν να αποτελούν την πρωταρχική αιτία των προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 2000, το 83 % του εργαζόμενου πληθυσμού της ΕΕ που αριθμούσε 159 εκατ. άτομα ήταν μισθωτοί και το 17 % αυτοαπασχολούμενοι. Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας πραγματοποίησε την τρίτη του ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας το 2000 (οι δύο προηγούμενες χρονολογούνται από το 1990 και 1995), στο πλαίσιο της οποίας ερωτήθηκαν μέσω προσωπικών συνεντεύξεων συνολικά 21 500 εργαζόμενοι—τόσο μισθωτοί όσο και αυτοαπασχολούμενοι— από όλα τα κράτη μέλη, σχετικά με τις συνθήκες εργασίας τους. Η έρευνα αποκαλύπτει ότι καμία σημαντική βελτίωση δεν έχει επέλθει σε διάστημα δέκα ετών, από τότε που διεξήχθη η πρώτη έρευνα σχετικά με τις συνθήκες εργασίας, όσον αφορά τους παράγοντες κινδύνου ή τις συνθήκες εν γένει στο χώρο εργασίας. Η έρευνα του 2000 παρέχει μια καθολική εικόνα της κατάστασης των συνθηκών εργασίας στην ΕΕ, προβάλλει τις επικρατούσες τάσεις και επισημαίνει τα κυριότερα ζητήματα και τις αλλαγές που αφορούν το χώρο εργασίας.

Βασικά συμπεράσματα

- Τα πιο συνήθη προβλήματα υγείας που σχετίζονται με την εργασία είναι:
 - πόνοι στη ράχη (αναφέρθηκε από το 33 % των ερωτηθέντων),
 - άγχος (28 %),
 - μυαλγίες στον αυχένα και τους ώμους (23 %),
 - γενική κόπωση (23 %).
- Υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ των προβλημάτων υγείας που διαπιστώνονται και των αντίστοιχων συνθηκών εργασίας, τα οποία οφείλονται κυρίως σε εργασία η οποία είναι επαναλαμβανόμενη και χαρακτηρίζεται από υψηλή ένταση.
- Η έκθεση σε κινδύνους που προέρχονται από φυσικούς παράγοντες (θόρυβος, κραδασμοί, επικίνδυνες ουσίες, θερμότητα, ψύχος κλπ.) καθώς και ο πλημμελής σχεδιασμός (μεταφορά βαρέων φορτίων και επίπονες στάσεις του σώματος) εξακολουθούν να παραμένουν σύνθετες φαινόμενα.
- Η εργασία εντατικοποιείται όλο και περισσότερο. Πάνω από το 50 % των εργαζομένων εργάζονται με ταχύ ρυθμό ή με πειστικές προθεσμίες κατά τη διάρκεια τουλάχιστον του ενός τετάρτου του χρόνου εργασίας τους.
- Ο έλεγχος που ο εργαζόμενος ασκεί στην εργασία του δεν έχει αυξηθεί σημαντικά: ένα τρίτο των εργαζομένων δηλώνουν ότι ελέγχουν σε μικρό βαθμό ή καθόλου την εργασία που εκτελούν, ενώ μόνο τρεις στους πέντε εργαζόμενους μπορούν να αποφασίζουν πότε θα πάρουν άδεια διακοπών.
- Η φύση της εργασίας μεταβάλλεται: εξαρτάται διαρκώς λιγότερο από τα μηχανήματα και τους στόχους παραγωγής και προσανατολίζεται όλο και περισσότερο προς τις απαιτήσεις του πελάτη.
- Αυξήθηκε ο αριθμός των ατόμων που εργάζονται με ηλεκτρονικούς υπολογιστές από 39 % το 1995 σε 41 % το 2000.
- Η ευελιξία είναι διαδεδομένη σε όλες τις πτυχές της εργασίας: χρόνος εργασίας («επί 24ώρου βάσεως» και μερική απασχόληση), οργάνωση της εργασίας (πολλαπλές δεξιότητες, ομαδική εργασία και αυτονομία), και καθεστώς απασχόλησης (18 % των μισθωτών συνολικά εργάζονται με συμβάσεις μη μόνιμης εργασίας). Οι έκτακτοι εργαζόμενοι (μισθωτοί με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και εργαζόμενοι μέσω γραφείων ευρέσεων εργασίας) εξακολουθούν να δηλώνουν ότι εκτίθενται σε μεγαλύτερο βαθμό σε παράγοντες κινδύνου από ό,τι οι μόνιμοι εργαζόμενοι.
- Ο διαχωρισμός και οι διακρίσεις μεταξύ των φύλων—αμφότερα εξαιρετικά επιζήμια για τις γυναίκες— εξακολουθούν να αποτελούν σύνθετες φαινόμενα.
- Η βία, η παρενόχληση και ο εκφοβισμός παραμένουν χαρακτηριστικό του χώρου εργασίας. Εργαζόμενοι σε διαφορετικές χώρες αναφέρουν σε ποσοστό 4 έως 15 % ότι έχουν υποστεί εκφοβισμό.

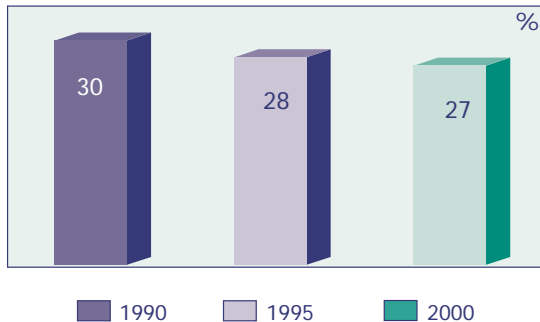

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας

Υγεία και εργασία

Γενικά, η αντίληψη των εργαζομένων ότι εκτίθενται σε κινδύνους όσον αφορά την υγεία και την ασφάλειά τους λόγω της εργασίας, βελτιώθηκε κατά τη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας. Όπως δείχνει το διάγραμμα 1, ο αριθμός των εργαζομένων που αναφέρουν ότι διατρέχουν κινδύνους υγείας ήταν μικρότερος το 2000 απ' ό,τι στις δύο προηγούμενες έρευνες.

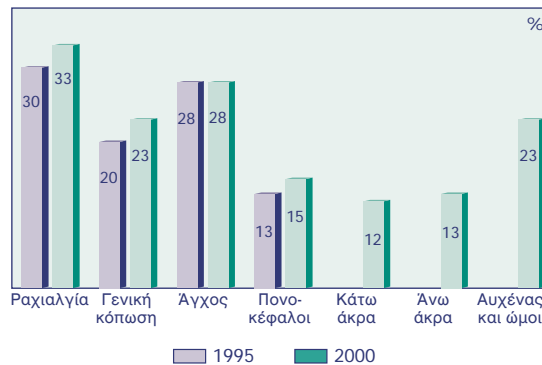
Διάγραμμα 1: Εργαζόμενοι που δήλωσαν ότι διατρέχουν κινδύνους υγείας και ασφάλειας στην εργασία, 1990-2000

Ωστόσο, ένα αυξανόμενο ποσοστό εργαζομένων αναφέρουν προβλήματα υγείας που σχετίζονται με την εργασία (διάγραμμα 2). Οι μυοσκελετικές παθήσεις (ραχιαλγίες και μυαλγίες, ειδικότερα στον αυχένα και στους ώμους) αυξάνονται, όπως επίσης και η γενική κόπωση. Το άγχος παραμένει στο ίδιο επίπεδο (28%) το 1995 και το 2000. Υπάρχει στενός συσχετισμός μεταξύ άγχους και μυοσκελετικών παθήσεων και χαρακτηριστικών της οργάνωσης της εργασίας, όπως η επαναλαμβανόμενη εργασία και ο ρυθμός της εργασίας (βλέπε πίνακα 1).

Στοιχεία σχετικά με το βαθμό των πιέσεων που δέχονται οι εργαζόμενοι κατά την εκτέλεση της εργασίας τους παρουσιάζονται στο διάγραμμα 3, στο οποίο αποκαλύπτεται ότι το ένα τρίτο των εργαζομένων συνολικά (42%) και περισσότεροι από τους μισούς εργαζόμενους σε ορισμένα επαγγέλματα αισθάνονται ότι δεν θα μπορούν ή δεν θέλουν να συνεχίσουν να ασκούν το ίδιο επάγγελμα μέχρι την ηλικία των

Διάγραμμα 2: Προβλήματα υγείας που σχετίζονται με την εργασία, 1995 και 2000

Διάγραμμα 3: Εργαζόμενοι οι οποίοι θεωρούν ότι θα μπορούν ή θα θέλουν να ασκούν το ίδιο επάγγελμα στην ηλικία των 60 ετών, ανά κατηγορία επαγγέλματος

εξήντα ετών. Η ερώτηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως δείκτης όσον αφορά τη «βιωσιμότητα της εργασίας». Υπό την έννοια αυτή, οι εργάτες, το προσωπικό των ενόπλων δυνάμεων και οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες/πωλήσεις ασκούν τα λιγότερο βιώσιμα επαγγέλματα.

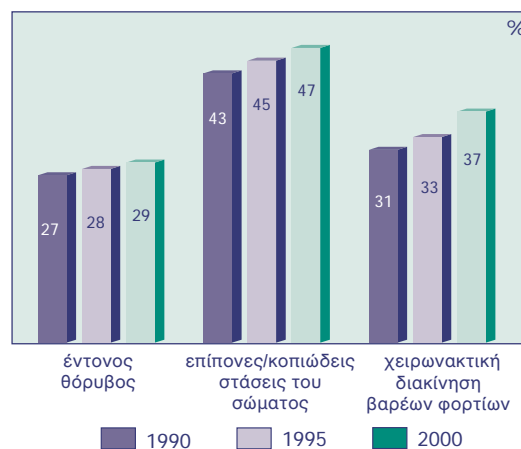
Έκθεση σε φυσικούς κινδύνους

Από το 1990 έως το 2000 δεν υπήρξε βελτίωση στους συνήθεις κινδύνους του χώρου εργασίας, όπως ο θόρυβος, οι κραδασμοί, η εισπνοή αναθυμιάσεων και οι επικίνδυνες ουσίες, οι υψηλές και χαμηλές θερμοκρασίες, η μεταφορά βαρέων φορτίων και η εργασία σε επίπενες και κοπιώδεις στάσεις του σώματος. Το διάγραμμα 4 δείχνει ότι το ποσοστό των εργαζομένων που εκτίθενται σε ορισμένες από αυτές τις συνθήκες για διάρκεια που αντιστοιχεί στο 25% τουλάχιστον του χρόνου εργασίας τους παραμένει υψηλό.

Στην έρευνα του 2000 διαπιστώνεται, όπως και στις προηγούμενες έρευνες, ότι οι άνδρες εργαζόμενοι εκτίθενται περισσότερο από τις γυναίκες σε όλους αυτούς τους παράγοντες, με εξαίρεση τις επίπενες και κοπιώδεις στάσεις του σώματος, στην περίπτωση των οποίων ο κίνδυνος είναι ίδιος και για τα δύο φύλα.

Οι μη μόνιμοι εργαζόμενοι, ήτοι έκτακτοι εργαζόμενοι από γραφεία ευρέσεως εργασίας και μισθωτοί με σύμβαση ορισμένου χρόνου εκτίθενται σε μεγαλύτερο βαθμό σε

Διάγραμμα 4: Έκθεση σε φυσικούς κινδύνους, 1990-2000

κινδύνους, όπως βαρέα φορτία και επίπενες στάσεις του σώματος, απ' ό,τι οι εργαζόμενοι με συμβάσεις αορίστου χρόνου (βλέπε διάγραμμα 12).

Επαναλαμβανόμενη εργασία

Η επαναλαμβανόμενη εργασία εξακολουθεί να είναι διαδεδομένη στο χώρο εργασίας. Ενώ το 1995, το 33 % των εργαζομένων είχαν δηλώσει ότι κάνουν επαναλαμβανόμενες κινήσεις σε συνεχή βάση, το 2000 σημειώνεται ελαφρά μόνο μείωση σε 31 %. Το ποσοστό εργαζομένων ανδρών και γυναικών που αναφέρουν ότι εκτελούν επαναλαμβανόμενες κινήσεις είναι το ίδιο.

Η ερώτηση σχετικά με επαναλαμβανόμενα καθήκοντα έχει αλλάξει το 2000 και, κατά συνέπεια, είναι δύσκολο να αξιολογηθούν οι τάσεις. Το 2000, το ένα τρίτο σχεδόν των εργαζομένων (32 %) δήλωσαν ότι εκτελούν επαναλαμβανόμενα καθήκοντα μικρότερης διάρκειας από 10 λεπτά και το 22 % μικρότερης διάρκειας από 1 λεπτό.

Όπως φαίνεται στον πίνακα 1, οι εργαζόμενοι που εκτελούν επαναλαμβανόμενη εργασία είναι σε υψηλό ποσοστό επιρρεπείς σε μυοσκελετικές παθήσεις.

Πίνακας 1: Προβλήματα υγείας που σχετίζονται με επαναλαμβανόμενες κινήσεις του βραχίονα και του καρπού

%	Ραχιαλγία	Μυαλγίες στον αυχένα και τους ώμους	Μυαλγίες στα άνω άκρα	Μυαλγίες στα κάτω άκρα
Επαναλαμβανόμενες κινήσεις	48	37	24	21
Μη επαναλαμβανόμενες κινήσεις	19	11	4	5
Σύνολο εργαζομένων	33	23	13	11

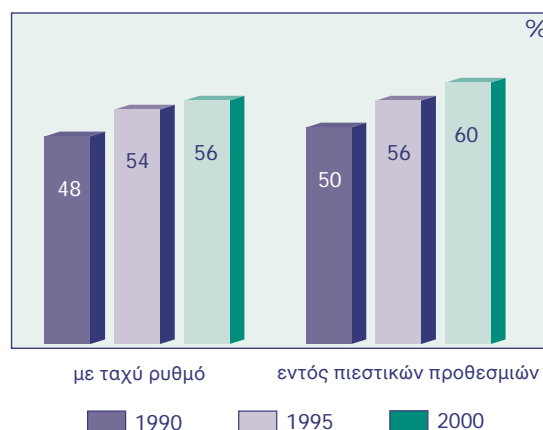
Ένταση της εργασίας

Η ένταση της εργασίας αυξήθηκε κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας μεταξύ 1990 και 1995 παρά μεταξύ 1995 και 2000.

Το 2000, περισσότεροι από τους μισούς επί του συνόλου των εργαζομένων δήλωσαν ότι εργάζονται με ταχύ ρυθμό και με πιεστικές προθεσμίες κατά τη διάρκεια τουλάχιστον του ενός τετάρτου του χρόνου εργασίας τους, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 5. Είναι σημαντικό ότι περισσότεροι από δύο στους πέντε εργαζόμενους δηλώνουν ότι δεν διαθέτουν αρκετό χρόνο για να εκτελέσουν την εργασία τους.

Η ένταση της εργασίας συσχετίζεται στενά με προβλήματα υγείας και τραυματισμούς στην εργασία, όπως φαίνεται και από τους πίνακες 2 και 3.

Διάγραμμα 5: Εργασία που εκτελείται με ταχύ ρυθμό ή εντός πιεστικών προθεσμιών, 1990-2000

Πίνακας 2: Προβλήματα υγείας που σχετίζονται με εργασία που εκτελείται με ταχύ ρυθμό, 2000

%	Ραχιαλγίες	Άγχος	Μυαλγίες στον αυχένα και στους ώμους	Τραυματισμοί
Εργασία που εκτελείται συνεχώς με ταχύ ρυθμό	46	40	35	11
Εργασία που ουδέποτε εκτελείται με ταχύ ρυθμό	25	21	15	5

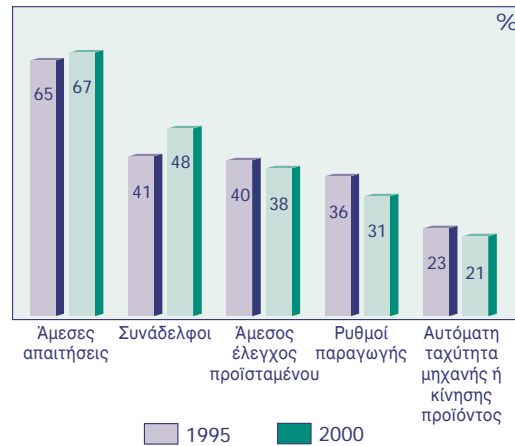
Πίνακας 3: Προβλήματα υγείας που σχετίζονται με εργασία που εκτελείται εντός πιεστικών προθεσμιών, 2000

%	Ραχιαλγίες	Άγχος	Μυαλγίες στον αυχένα και στους ώμους	Τραυματισμοί
Εργασία που εκτελείται συνεχώς εντός πιεστικών προθεσμιών	42	40	31	10
Εργασία που ουδέποτε εκτελείται εντός πιεστικών προθεσμιών	27	20	17	5

Ρυθμός εργασίας

Μεταξύ 1995 και 2000, ο ρυθμός εργασίας υπαγορεύεται όλο και περισσότερο από τις ανθρώπινες απαιτήσεις (απαιτήσεις εξωτερικών ατόμων όπως πελατών, επιβατών, χρηστών, ασθενών κλπ.) καθώς και από την εργασία που εκτελείται από συναδέλφους. Ταυτόχρονα, οι βιομηχανικοί περιοριστικοί παράγοντες, όπως οι στόχοι παραγωγής και η αυτόματη ταχύτητα μηχανής καθώς και οι γραφειοκρατικοί περιοριστικοί παράγοντες, όπως ο άμεσος έλεγχος από τον προϊστάμενο έχουν καταστεί λιγότερο σημαντικοί, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 6.

Διάγραμμα 6: Παράγοντες που επηρεάζουν το ρυθμό εργασίας, 1995 και 2000

Αυτονομία εργαζομένων

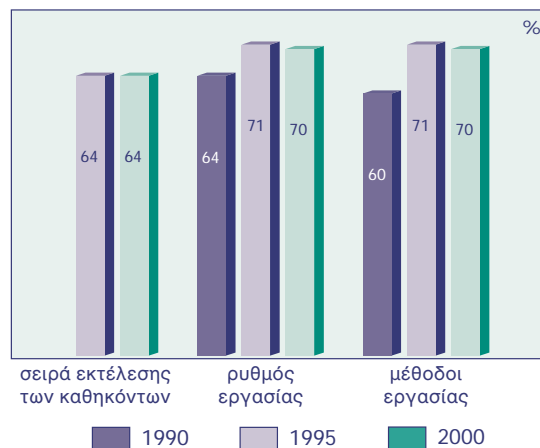
Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 7, μεταξύ 1990 και 1995 σημειώθηκε σημαντική αύξηση των εργαζομένων που μπορούσαν να ελέγξουν το ρυθμό της εργασίας τους (από 64 σε 71 %), ενώ δεν παρατηρήθηκαν περαιτέρω εξελίξεις για το χρονικό διάστημα του 2000. Ομοίως, διαπιστώνεται σημαντική αύξηση στον έλεγχο των μεθόδων εργασίας για την πρώτη περίοδο και σχεδόν καμία βελτίωση για την τελευταία περίοδο. Το ίδιο ποσοστό εργαζομένων —δύο τρίτα— το 1995 και το 2000 μπορούσε να επιλέγει τη σειρά εκτέλεσης των καθκόντων του.

Αυτοί οι μέσοι όροι καλύπτουν συχνά μεγάλες αποκλίσεις που διαπιστώνεται ότι υπάρχουν στους κλάδους και τα επαγγέλματα. Επιμέρους ομάδες εργαζομένων, όπως χειριστές εργοστασιακών μηχανημάτων και μηχανών καθώς και εργαζόμενοι στις πωλήσεις και την παροχή υπηρεσιών παρουσιάζουν σημαντική μείωση στον έλεγχο της εργασίας τους. Σχετικά με τους επαγγελματικούς κλάδους, οι εργαζόμενοι στις μεταφορές και τις επικοινωνίες παρουσιάζουν τα ίδια αποτελέσματα

Το έτος 2000, δύο στους πέντε εργαζόμενους (44%) δεν μπορούν να αποφασίζουν τότε θα λαμβάνουν άδεια διακοπών, ποσοστό που παρουσιάζει ελαφρά μείωση από το 1995 που ανερχόταν σε 43%.

Δύο στους πέντε εργαζόμενους (44%) ελέγχουν το χρόνο εργασίας τους. Φυσικά, οι αυτοαπασχολούμενοι (84%) ασκούν

Διάγραμμα 7: Αυτονομία εργαζομένων, 1990-2000

μεγαλύτερο έλεγχο από τους μισθωτούς (36%). Οι άνδρες ελέγχουν περισσότερο από τις γυναίκες το χρόνο εργασίας τους, όπου το ποσοστό είναι 47 έναντι 41%. Οι μισθωτοί με μόνιμες συμβάσεις ασκούν μεγαλύτερη επιρροή από εκείνους που εργάζονται με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή με συμβάσεις μέσω γραφείων ευρέσεως εργασίας. Οι επαγγελματικές ομάδες που διαθέτουν υψηλό επίπεδο επαγγελματικών δεξιοτήτων ασκούν τον μεγαλύτερο έλεγχο στο χρόνο εργασίας τους.

Εργασία με ηλεκτρονικούς υπολογιστές

Το ποσοστό των ατόμων που εργάζονται με ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τουλάχιστον όσον αφορά μέρος του χρόνου εργασίας τους, έχει αυξηθεί από 39% το 1995 σε 41% το 2000. Η πρόοδος αυτή είναι μεγαλύτερη όσον αφορά τους αυτοαπασχολούμενους, ωστόσο, αυτοί εξακολουθούν να μη χρησιμοποιούν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές στο βαθμό που τους χρησιμοποιούν οι μισθωτοί (33 έναντι 43%).

Τηλεργασία σε βάση πλήρους απασχόλησης ή σχεδόν πλήρους απασχόλησης εκτελεί μόλις το 1% του συνολικού πληθυσμού και αυτή επικεντρώνεται σε εργασίες που εκτελούνται στις επαγγελματικές κατηγορίες που διακρίνονται από υψηλές δεξιότητες και στους τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των ακινήτων.

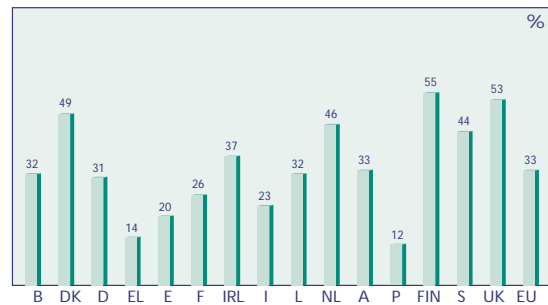
Δεξιότητες και κατάρτιση

Το 2000, σημειώνεται ελαφρά αύξηση των μισθωτών (33 %) που παρακολούθησαν μαθήματα κατάρτισης, τα οποία πλήρωσε ή παρέσχε ο εργοδότης τους κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου, σε σύγκριση με το 1995 (32 %). Μια θετική εξέλιξη παρουσιάζεται στους έκτακτους εργαζόμενους μέσω γραφείων ευρέσεως εργασίας, οι οποίοι φαίνεται να πλησιάζουν τους μόνιμους εργαζόμενους όσον αφορά την παροχή κατάρτισης.

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 8, υπάρχουν αντίθετες τάσεις μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, επειδή η ακριβής φύση της κατάρτισης που παρασχέθηκε δεν είναι γνωστή, τα συμπεράσματα με βάση τις συγκρίσεις μεταξύ χωρών πρέπει να συνάγονται με επιφύλαξη.

Το 2000, σημειώνεται μικρή αύξηση όσον αφορά τον αριθμό των εργαζομένων οι οποίοι θεωρούν τις απαιτήσεις της εργασίας τους πολύ υψηλές για τα προσόντα τους, σε σύγκριση με το 1995, όπου το ποσοστό ανερχόταν σε 7 %. Το ίδιο ποσοστό για το 1995 και το 2000 (11 %) θεωρεί τις

Διάγραμμα 8: Μισθωτοί που παρακολούθησαν κατάρτιση κατά τη διάρκεια του τελευταίου 12μήνου

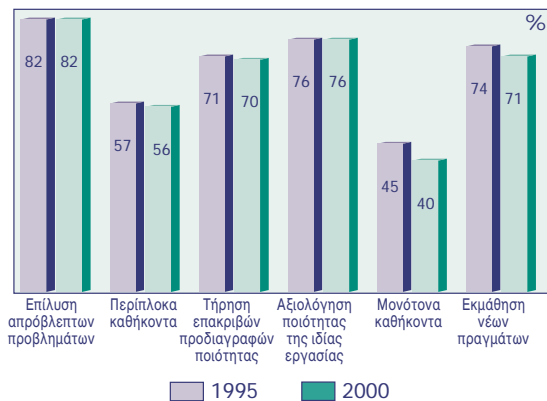

απαιτήσεις της εργασίας του πολύ χαμηλές. Εξίσου υψηλό ποσοστό εργαζομένων (89 %) και για τα δύο έτη δήλωσαν ότι μπορούν να έχουν βοήθεια από τους συναδέλφους τους όταν τη χρειάζονται.

Αντικείμενο της εργασίας

Γενικώς, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 9, τα στοιχεία που αφορούν το αντικείμενο της εργασίας σχετικά με τα καθήκοντα που πρέπει να εκτελούν οι εργαζόμενοι (επίλυση προβλημάτων, διεκπεραίωση πολυσύνθετων καθηκόντων και επίτευξη προτύπων ποιότητας) παραμένουν σταθερά για την πενταετή περίοδο 1995-2000. Μολονότι διαπιστώνεται μεγάλη μείωση της μονότονης εργασίας για την ίδια περίοδο (από 45 σε 40 %), οι δυνατότητες μάθησης στην εργασία έχουν και αυτές μειωθεί.

Διάγραμμα 9: Αντικείμενο της εργασίας, 1995 και 2000

Χρόνος εργασίας

Ωράριο εργασίας

Ο μέσος όρος των εβδομαδιαίων ωρών κρύβει μεγάλες διαφορές μεταξύ των διαφορετικών ομάδων των ερωτηθέντων. Ενώ ο μέσος όρος εβδομαδιαίων ωρών είναι περίπου 38 ώρες, οι αυτοαπασχολούμενοι δηλώνουν ότι εργάζονται 46 ώρες την εβδομάδα και οι μισθωτοί περίπου 36,5 ώρες. Όπως φαίνεται στον πίνακα 4, πολλοί από τους ερωτηθέντες εργάζονται λιγότερο από 30 ώρες την εβδομάδα, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό από την άλλη πλευρά εργάζεται 45 ώρες ή και περισσότερο εβδομαδιαίως. Οι μεγαλύτερες διάρκειες ώρες εργασίας είναι ωστόσο περισσότερο συνήθεις στους αυτοαπασχολούμενους.

Μερική απασχόληση

17 % του συνόλου των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι απασχολούνται μερικώς, αν και η έννοια της μερικής απασχόλησης διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών. Οι γυναίκες που εργάζονται με μερική απασχόληση είναι περισσότερες από τους άνδρες (32 έναντι 6 %), ενώ αυτή η μορφή εργασίας είναι περισσότερο διαδεδομένη σε ορισμένες χώρες, όπως οι Κάτω

Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στην ερώτηση σχετικά με τις εργασιακές προτιμήσεις τους, το 23 % των εργαζομένων με μερική απασχόληση απάντησαν ότι θα προτιμούσαν να εργάζονται περισσότερες ώρες, ενώ το 9 % δήλωσε ότι θα ήθελε να εργάζεται λιγότερες ώρες.

Μετακίνηση σε καθημερινή βάση μεταξύ κατοικίας και εργασίας

Υπό το φως των εξελίξεων όσον αφορά τη μερική απασχόληση, η παρακολούθηση των τάσεων που διαμορφώνονται στην καθημερινή μετακίνηση μεταξύ κατοικίας και εργασίας παρουσιάζει ενδιαφέρον. Το 2000, ο μέσος όρος του χρόνου καθημερινής μετακίνησης μεταξύ κατοικίας και εργασίας ήταν 38 λεπτά. Ωστόσο, μπορούν να παρατηρηθούν μεγάλες διαφορές τόσο στην ομάδα των ερωτηθέντων (18 % των ερωτηθέντων δήλωσαν χρόνους καθημερινής μετακίνησης μεταξύ κατοικίας και εργασίας που υπερβαίνουν τα 60 λεπτά) όσο και μεταξύ χωρών. Οι μακρύτεροι χρόνοι καθημερινής μετακίνησης μεταξύ κατοικίας και εργασίας που φθάνουν τα 46,5 λεπτά αναφέρθηκαν στις Κάτω Χώρες.

Πίνακας 4: Μέσος όρος εβδομαδιαίων ωρών εργασίας, 1995 και 2000

%	1995	2000
Λιγότερες από 30 ώρες την εβδομάδα	15	17
Περισσότερες από 45 ώρες την εβδομάδα	16	14
Μερική απασχόληση (εκουσίως)	-	18

Εργασία «επί 24ώρου βάσεως»

Τα αποτελέσματα από την έρευνα του 2000 είναι παρόμοια με εκείνα του 1995. Η εργασία «επί 24ώρου βάσεως» εξακολουθεί να διατηρείται σε μεγάλο βαθμό, όπου περισσότεροι από ένας στους δύο εργαζόμενους εργάζεται τουλάχιστον ένα Σάββατο το μήνα και ένας στους τέσσερις μία Κυριακή το μήνα. Η εργασία σε βάρδιες είναι κανόνας για το 20 % των εργαζομένων, ενώ 19 % δηλώνει ότι εργάζεται τουλάχιστον μια νύχτα το μήνα.

Πρότυπα ελαστικού ωραρίου

Οι ώρες εργασίας δεν κατανέμονται μόνο σε όλες τις ημέρες της εβδομάδας και σε όλες τις ώρες της ημέρας, αλλά υπάρχουν πρότυπα ελαστικού ωραρίου και εντός των ωραρίων εργασίας: 24 % των εργαζομένων δήλωσαν κυμαινόμενα εβδομαδιαία ωράρια εργασίας και 41 % δήλωσαν κυμαινόμενα ημερήσια ωράρια εργασίας.

Σχεδόν ένα πέμπτο των εργαζομένων (19 %) θεωρεί ότι η ελαστικότητα του χρόνου εργασίας δεν εξυπηρετεί την εκπλήρωση των οικογενειακών και κοινωνικών υποχρεώσεων.

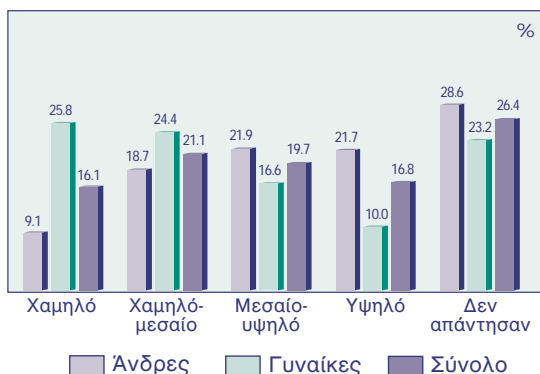
Διαφορές μεταξύ των φύλων

Ο διαχωρισμός των φύλων στο χώρο εργασίας εξακολουθεί να υφίσταται σε μεγάλο βαθμό. Αυτό είναι προφανές όχι μόνο όσον αφορά τη δομή των θέσεων εργασίας, όπου οι γυναίκες και οι άνδρες δεν απασχολούνται στις ίδιες θέσεις (οι άνδρες υπερέχουν αριθμητικά στους υπαλλήλους γραφείου, στις πωλήσεις, σε εξειδικευμένες και διευθυντικές θέσεις), αλλά και εντός της ίδιας της εργασίας, όπου οι άνδρες κατέχουν, γενικώς, περισσότερες υψηλόβαθμες θέσεις.

Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων γίνονται επίσης αισθητές όταν εξετάσουμε το ύψος του εισοδήματος στο πλαίσιο της ίδιας επαγγελματικής ομάδας, το οποίο αποτελεί άμεση συνέπεια του επαγγελματικού διαχωρισμού (βλέπε διάγραμμα 10). Οι γυναίκες ελέγχουν επίσης λιγότερο το χρόνο εργασίας τους.

Τέλος, ο διπλός φόρτος εργασίας παραμένει σημαντικό χαρακτηριστικό της εργασίας των γυναικών, όπως φαίνεται στον πίνακα 5, όπου οι εργαζόμενες γυναίκες παρουσιάζονται να έχουν περισσότερο ενεργό ρόλο στο σπίτι και στη φροντίδα των παιδιών.

Διάγραμμα 10: Κλίμακες εισοδήματος κατά φύλο

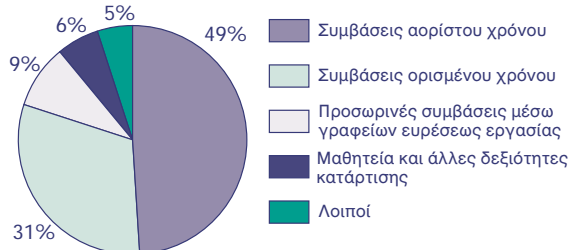
Πίνακας 5: Ποιος κάνει τι στο σπίτι;

% ερωτηθέντων που ασχολούνται επί μία ώρα ή περισσότερο την ημέρα	Γυναίκες	Άνδρες
Φροντίδα και ανατροφή των παιδιών	41	24
Μαγείρεμα	64	13
Νοικοκυριό	63	12

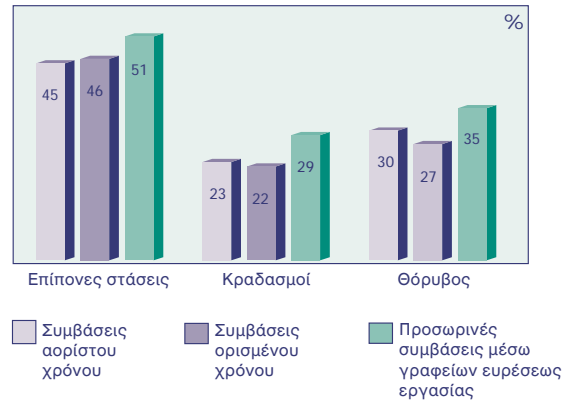
Έκτακτοι εργαζόμενοι

Η έκτακτη εργασία παραμένει βασικό χαρακτηριστικό της απασχόλησης. Το 2000, 10 % των μισθωτών εργάζονταν με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και 2 % με προσωρινές συμβάσεις μέσω γραφείων εργασίας. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 11, μόνο οι μισοί από τους μισθωτούς που εργάστηκαν για διάστημα λιγότερο του ενός έτους στην επιχείρηση έχουν συμβάσεις αορίστου χρόνου. Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 1995 προέκυψε σαφώς ότι η έκτακτη εργασία συνδέεται άμεσα με άσχημες συνθήκες εργασίας. Το ίδιο προκύπτει και από την έρευνα του 2000: τα διαγράμματα 12 και 13 δείχνουν ότι οι έκτακτοι εργαζόμενοι εκτίθενται περισσότερο στους φυσικούς κινδύνους και εργάζονται με μεγάλη πίεση και έντονο ρυθμό.

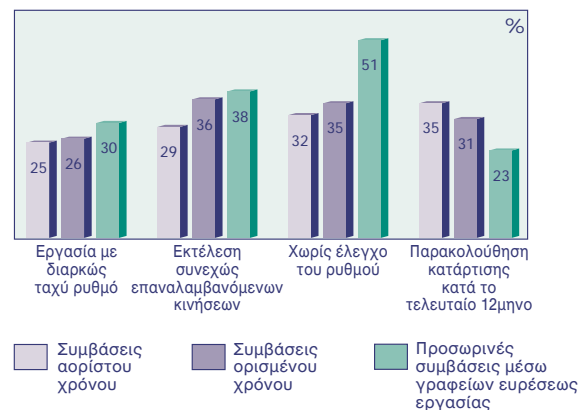
Διάγραμμα 11: Εργασιακό καθεστώς μισθωτών που εργάζονται λιγότερο από ένα έτος στην επιχείρηση (%)

Διάγραμμα 12: Έκθεση σε φυσικούς κινδύνους, κατά σύμβαση εργασίας

Διάγραμμα 13: Ένταση και ρυθμός εργασίας, κατά σύμβαση εργασίας

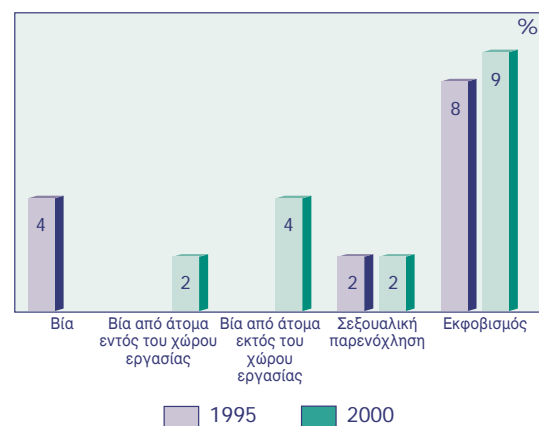
Βία και παρενόχληση στην εργασία

Όπως διαπιστώνεται και από το διάγραμμα 14, η βία και η παρενόχληση εξακολουθούν να κυριαρχούν στο χώρο εργασίας. Οι διαφορές μεταξύ των χωρών είναι σημαντικές (από 4 έως 15 % όσον αφορά το θέμα του εκφοβισμού). Αυτό μπορεί να οφείλεται στις διαφορετικές στάσεις με τις οποίες αντιμετωπίζονται θέματα τέτοιου είδους μεταξύ των χωρών καθώς και το αν αυτά αποτελούν θέμα δημόσιας συζήτησης ή όχι. Σε ορισμένες χώρες η αναφορά σε αυτά τα ζητήματα είναι αναμφισβήτητη ανεπαρκής.

Διάγραμμα 15: Εργαζόμενοι που υπόκεινται σε εκφοβισμό, κατά χώρα

Διάγραμμα 14: Βία και παρενόχληση στην εργασία, 1995 και 2000

ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κάθε πέντε χρόνια, το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση της Διαβίωσης και των Συνθηκών Εργασίας διεξάγει μια πανευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας. Η πρώτη έρευνα διεξήχθη το 1990, η δεύτερη το 1995 και η τρίτη το 2000.

Στόχος αυτών των ερευνών είναι να παράσχουν μια καθολική εικόνα για την κατάσταση των συνθηκών εργασίας στην ΕΕ, εντοπίζοντας τα κυριότερα ζητήματα και τις αλλαγές που επηρεάζουν το χώρο εργασίας. Ο γενικός στόχος είναι να συμβάλλουν στην καλύτερη παρακολούθηση της ποιότητας της εργασίας και της απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για την έρευνα του 2000, ερωτήθηκαν συνολικά 21 500 εργαζόμενοι μέσω προσωπικών συνεντεύξεων, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν εκτός του χώρου εργασίας. Σε κάθε κράτος μέλος ερωτήθηκαν περίπου 1 500 εργαζόμενοι, με εξαίρεση το Λουξεμβούργο, όπου ο αριθμός των ατόμων που ερωτήθηκαν ήταν συνολικά 527. Η έρευνα διεξαγόταν ταυτόχρονα σε νοικοκυριά όλων των κρατών μελών, όπου ο ερευνητής επέλεγε τυχαία ένα άτομο σε κάθε νοικοκυριό (το οποίο ήταν πάνω από 15 και κάτω από 65 ετών και είχε πρώτο γενέθλια). Ως δειγματοληπτική βάση ελήφθη η έρευνα για το εργατικό δυναμικό του 1997, της Eurostat. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε κάλυπτε όλες τις πτυχές των συνθηκών εργασίας: φυσικούς, οργανωτικούς, ψυχολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες της εργασίας, πρότυπα χρόνου εργασίας και ωραρίων καθώς και προβλήματα υγείας που συνδέονται με την εργασία.

Το παρόν φυλλάδιο παρουσιάζει μια σύνοψη της πλήρους έκθεσης της έρευνας, η οποία θα δημοσιευθεί στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα. Η έκθεση θα διατίθεται σε αρχείο με τηλεφόρτωση στην ιστοθέση του Ιδρύματος (www.eurofound.ie) καθώς και σε έντυπη μορφή. Η έντυπη έκδοση μπορεί να παραγγελθεί στην Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L-2985 Luxembourg (<http://eur-0p.eu.int/>). Πληροφορίες σχετικά με τις έρευνες για τις συνθήκες εργασίας, καθώς και οι εκδόσεις του παρόντος φυλλαδίου σε όλες τις γλώσσες, διατίθενται στην προαναφερθείσα ιστοθέση του Ιδρύματος.

Δεδομένης της τριμερούς δομής του, το Ίδρυμα συμπεριέλαβε στο σχεδιασμό της έρευνας εκπροσώπους συνδικαλιστικών ενώσεων, εργοδοτικών οργανώσεων και κυβερνήσεων των 15 κρατών μελών, καθώς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ιδίως υπαλλήλους της Eurostat).

Συγγραφείς του παρόντος κειμένου είναι ο Damien Merllié, Maison des Sciences de l'Homme, Παρίσι, και ο Pascal Paoli, Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση της Διαβίωσης και της Συνθηκών Εργασίας, Δουβλίνο.

ΛΟΙΠΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Πληροφορίες σχετικά με τις έρευνες του Ιδρύματος για τις συνθήκες εργασίας διατίθενται στην ιστοθέση του Ιδρύματος, στη διεύθυνση www.eurofound.ie. Για εκτενέστερες πληροφορίες σχετικά με αυτό το θέμα, παρακαλούμε να επικοινωνήσετε με την κάτωθι διεύθυνση:

Dimitrios Politis

Information Liaison Officer

Τηλ. (353-1) 204 31 40 Φαξ (353-1) 282 64 56 E-mail: dmp@eurofound.ie

Πνευματικά δικαιώματα: Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας. Η αναπαραγωγή επιτρέπεται, εκτός από εμπορικούς σκοπούς, εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή και αποστέλλεται αντίγραφο στο Ίδρυμα.

Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Ireland.

Τηλ. (353-1) 204 31 00

Φαξ (353-1) 282 64 56/282 42 09

E-mail: postmaster@eurofound.ie

EF/00/128/GR

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

L-2985 Λουξεμβούργο

ISBN 92-897-0091-2

9 789289 700917